

Покотило Ю. О.
магістрантка
спеціальності «Міжнародні відносини, суспільні комунікації
та регіональна студія»,
Чорноморський національний університет імені Петра Могили
(м. Миколаїв, Україна)
Науковий керівник: Габро І.В.,
кандидат політичних наук, доцент,
Чорноморський національний університет імені Петра Могили
(м. Миколаїв, Україна)

ІРАНСЬКА ЯДЕРНА ПРОГРАМА ЯК ОДИН ІЗ ВИКЛИКІВ МІЖНАРОДНОЇ БЕЗПЕКИ

Іранська ядерна програма перетворилася на серйозний дестабілізаційний чинник для міжнародної безпеки. Відсутність впливу на розвиток ядерної програми ставить під сумнів діяльність таких організацій як МАГАТЕ і ООН.

Радикальна зміна політики Ірану після революції 1979 р. привела до активізації ядерної програми Ірану і виходу країни із лав неядерних держав. У 1990-х роках Іран продовжив розвивати галузь завдяки співпраці із КНР і Радянським Союзом: у 1992 р. було підписано протокол про співпрацю у ядерній сфері, а у 2005 р. – угоду про будівництво Бушерської АЕС [1].

Не дивлячись на іраксько-іранську війну, санкції США, релігійні суперечки, йшов активний розвиток ядерної програми. У 2006 р. після вдалої спроби збагатити уран, Німеччина, РФ, Франція, Великобританія, КНР і США запропонували угоду для «розвитку мирних відносин у ядерній сфері». Іран перетворився в політично ізольовану державу, досягнення ядерної потужності давало шанс досягнути трьох цілей: зміни балансу сил в регіоні; можливість стримувати атаки на Іран і збільшувати вплив на міжнародні відносини; в перспективі використовувати як розмінну монету в переговорах із США [2].

У 2015 р. був підписаний Спільний всеосяжний план дій – міжнародна угода, що мала на меті зупинити розвиток ядерної енергетики в Ірані. З того моменту, ядерні амбіції контролювалися міжнародним правом і МАГАТЕ.

Станом на 2023 р. усі спроби зменшити ризики розвитку ядерної програми Ірану були безуспішні. У 2018 р. США оголосили про вихід із СВПД і відновили санкції проти Тегерана, що поставило від сумнів ефективність плану. Відсутність будь-якого прогресу в іранському ядерному питанні ставить під загрозу безпеку Пекіна. Китай пообіцяв відновити ядерні переговори і, в свою чергу, він використовує цю загрозу, щоб очолити нову групу держав, і обмежити владу Заходу [3].

ША із приходом адміністрації Байдена, не відкидала спроб домовитися про повернення угоди із Іраном від 2015р., але підтримка Тегераном Росії у війні проти України заморозила цей процес. Підсумовуючи, відповідь на питання, як зберегти і отримати належний рівень регіональної безпеки немає. Іранський вплив відчутно в Іраку, Лівані, Сирії та у всій Перській Затоці. Політико-безпекові події на Близькому Сході стають все більш пов'язаними і породжують гострі дебати. Наразі упевненості у «розрядці» ядерної напруги і відродження Плану дій немає.

Список використаних джерел

1. Левінсон Д. Іранська ядерна угода: від кризи до нових перспектив // Аналітичний центр ADASTRA. 11 грудня 2022. URL: <https://adastra.org.ua/blog/iranska-yaderna-ugoda-vid-krizi-do-novih-perspektiv>
2. Brumberg D. Iran's Nuclear Program Poses Challenges for China and the United States // Arab Center Washington DC. March 29, 2023. URL: <https://arabcenterdc.org/resource/irans-nuclear-program-poses-challenges-for-china-and-the-united-states/>
3. Huang X. The iranian nuclear issue and regional security: dilemmas, responses and the future // Sabbatical leave report. July 2016. URL: <https://hr.un.org/sites/hr.un.org/files/The%20Iranian%20Nuclear%20Issue%20and%20Regional%20Security.pdf>